

MÖRTÉNETI APOK.

FELELŐS SZERKESZTŐ
K. PAPP MIKLÓS.

Megjelenik minden vasárnap. — Előfizetési ár: Félévre 6 f. Egész évre 12. f. — Szerkesztőségi iroda: Lyceumi nyomda. — Kiadó hivatal: Gr. Teleki Domokos ház nagypiacz.

Tartalom: Magyar nők levelezése a XVII-ik századból.) V. s befejező közlemény.) Közli Szilágyi Sándor. — Vajda László tanácsúr fogsága és kiszabadulása. Közli Szilágyi Sándor. — Az 1680-iki gyula-fehérvári gyűlésen felolvasott országos számadások (IV. közlemény) Közli K. Papp Miklós. — Kazinczy Ferencz eredeti leveleiből. (IX. közlemény.) Közli K. Papp Miklós. — Lónyay Zsigmond végrendelete. (III. közlemény.) Közli Doby Antal. — Tárca: Egy uti napló. (X. közlemény.) Közli K. Papp Miklós.

állapotomhoz képest gyermekimmel együtt szenvedhető egészségben vagyok; husvétől fogva immár ezen negyedik levelet irtam kegyelmednek, nem tudom, jutott-e kegyelmednek kezéhez valamelyik vagy nem. Az organista váltig bucsuzék, de ismét helybe maradt. Haller Jánosné és az több gyermekinek kegyelmednek alázatos szolgálatjokat ajánlják, Istentől kegyelmednek sok jókat, kedves hosszú életet kívánják. Tartsa meg az Ur Isten kegyelmedet sokáig kedves jó egészségben szerelmesivel egyetemben, költ Papp mezőn die 5 Junii Anno 1657.

Kegyelmednek szeretettel szolgál

WESSELÉNY KATA s. k.

MAGYAR NŐK LEVELEZÉSE a XVII-ik századból.

Közli: Szilágyi Sándor.

1657 Jun. 8

XIX.

szolgálatomat ajánlom kegyelmednek édes Uram.

Az Úr Isten kegyelmedet sok jókkal kedves hosszú élettel áldja meg szerelmesivel egyetemben.

Édes uram akarván kegyelmedet levélem által látogatni, szívem szerint kívánván az Kegyelmed jó egészségben léte felől örvendetes hirt hallani; kérvén kegyelmedet szeretettel alkalmatossága lévén hozzá, ne neheztelje egészséges állapotja felől tudósítani. Magunk felől irhatom kegyelmednek, Istennek neve dicsértessék, magam beteges

Külczim: Tekintetes és Nagyságos Ruskay Kornis Ferencz uramnak etc. nékem édes uramnak adassék.

(Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

1657. Junius 21.

XX.

Szeretettel való szolgálatomat ajánlom kegyelmednek, mint szerelmes édes uramnak; az ur isten *stb.*

Édes szerelmes uram, nem akarám elmulatni, hogy kegyelmedet azzal az levéllel meg nem látogatnám, kegyelmed egészsége felől ne értekezném, kívánván istentől, minden időben kegyelmed felől jó híreket hallani. Asszonyom ő nagysága most mégis az ő nagysága gyenge állapotja szerint fenn van, noha elég nagy busulással s nyavalyával. Magam felől is kegyelmednek azt irhatom, ídes szerelmes uram, most istennek

hála, törhető egészséggben vagyok, noha elég nagy keresztviseléssel, mint azt (mind azért) hogy kegyelmed felül ritkán hallhatok hirt s mint pedig azt, hogy immár ennyi ideig kegyelmedet nem láthatom. Immár, édes uram, tegnapelőtt 19. junius napján elmúlt szinte félesztendeje, hogy kegyelmed elment tőlünk; de mit tudjak tenni, el kell szenvednem az én istenemtől békességesen, noha igen nagy keservesen szenvedek. Kérem is kegyelmedet, ídes szerelmes uram az istenért, mikor módja vagyon benne kegyelmednek, tudósítson kegyelmed maga egészsége felől, bárcsak egy vagy két szóval, mégis könnyebb, ha csak az írását láthatom kegyelmednek. Azt ki nem tudom írni kegyelmednek, mely nagy búval vagyok; mert azért, hogy Lipsay eljött, semmi(t) sem hallottam kegyelmed felül, egy vakaritást sem. Az mi egy, más itt maradott mint(d) jól vagyon. De csak hallhatnám már hirt kegyelmed felül; ídes szerelmes uram, az istennek ajánlom kegyelmedet. Az úr isten őrizze, oltalmazza kegyelmedet minden szerencsétlenségtől, az ő szent angyalát köldje el kegyelmedhez, hordozza békivel minden járásiban és minden veszedelmiben tartsa meg kegyelmedet. Az szegény Zsigán is igen busulunk, mert igen rosszul álmodozánk ville, talám meg is holt szegin, igen bännám én is, ha elveszne kegyelmedtől. Ezzel ajánlom kegyelmedet *sib*. Datum in Szentjób die 21. Junius Anno 1657.

Kegyelmednek ídes uram alázatos szolgálója mig él ezen az rossz, buval teljes világon

SZUNYOGH SUSANNA m. p.

Külczim: Az én szerelmes uramnak, tekintetes, nagyságos Rédey László uramnak, nekem szerelmes uramnak adassék.

(Az egész levél Sz. S. írása.)
(Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

. 1659. Apr. 19-én.

XXI.

Szolgálatomat ajánlom kegyelmednek. Isten jó egészséggel áldja meg kegyelmedet.

Levelét kegyelmednek elvöttem, kegyel-

medhez sokszor embereimet csak hiában fáradtam. Azért kegyelmed sem Rákóczi, sem Bakos és senki parancsolatjára semmimet is ki ne adja, mert bizony bännám, kegyelmednek azon kárvallásom miatt kára lenne, mert én nem vétettem senkinek is, ha Isten egészségem adja, kimegyek magam is, ott minden enyém, noha Ecsdi uram maga névével tötte le kegyelmednél, de fiamra néve cselekedte. Tudom ugyan kegyelmed nekem kárt tenni nem igyekszik, rövid nap pedig másképen adja Isten. Isten legyen kegyelmeddel. Datum in Drágh, die 19. Aprilis Anno 1659.

Kegyelmednek jó szívvvel szolgál Néhai Tekintetes Nagyságos Serédi István uram megmaradott özvegye

KAMUTHI KATA s. k.

P. S. Édes Szegedi uram kegyelmed ide az vad földre ne felejtessen.

Külczim. Nemzetes Szegedi Mihály uramnak, nekem jó akaró uramnak adassék

(Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

XXII.

Szolgálatomat ajánlom kigyemednek édöském, isten minden jókkal áldja most kigyemedet szívből kívánom.

Kigyemed levelét édöském ma két rendbelit vettem, im az doktor orvosságot küldött kigyemednek, itt édöském valóban félnek az németektől, Kalstromban megirtam hogy jó helyet tisztítsanak és készítsenek az marháknak, nem tudom édöském hogy ha Seii(?) viszi is, megmaradhat-e az marha, az Sándor árváját talám ha kigyemed akarná édesköm el kellene hozatni, hogy valaki belé ne kapna; az mely farkas bőrt kigyemed írja hogy megvigyem, még ma végire megyek és megveszem; lenmagot nem kaphatok itt, noha eleget kerestetem, kásztroni udvarbírónak is irtam felöle, hogy keressen és köldjön Sziviszre (igy), de Sároost nem jó vetni, ott meg nem terem jól. Magam állapotomról irhatom kigyemednek, hogy istennek hála valamelyet jobban kezdtem lenni, noha ugyan érzöm néha változást; az gyer-

meken nagy hurot vagyon, az éjjel keveset aludt miatta, de istennek hála, fenn vagyon, játszik, kigyemednek szolgálatit ajánlja, az sárga violát édeskőm csak szépen meg kell tisztítani és jó erős ó borbán megáztatni és ugy bekötni jól s ugy tartsák még haza megyek; hagyja meg kigyemed édeskőm Demjén Mártonnének, tudja ő minemő főveket szoktam én áztatni, most is áztasson, csak hogy jó erős ó bort kéressen s abban áztassa, jegyzését im köldtem mit kell áztatni. Az káptalan szövényök elköldök, holnap elhozatom őket, az doktor azt mondja, hogy maga bizony nem tudja hogy ha elmöhetők-e ez ödnepek előtt vagy nem; mindazonáltal azt mondja, hogy ugy gondolja, hogy elmehek, azt mondja, hogy mégis ez héten megmondja, ha mehötök-é vagy sem; maga is igen roszul vagyon, inkább mind fekszik, csak elik mász ide is. Hozzám utka(igy)édeskőm ha lehet ne késsék kigyemed, hozzá isten jó egészségben közinkben kigyemedet. Irtam ma Késmárkon.

Kegyemed alázatos szolgálója

Bugi Nagy-Mihály Erzsébet.

Az hurut felettébb vagyon az gyermek, az torkát is kezdte fájlalni, forróság is kezd rajta lenni, isten tudja mi(n)t adja tovább állapotát, most lefeködt, de mulatja magát. Az doktort is ide hivattam volt hozzá, még semmi orvosságot nem adott neki, mivel talám himlőre is hajót, noha semmi jele nincs még.

Lovász mester kéredzik, mindene odavész az néma miatt.

Külczim: Az tekintetes és nagyságos gróf Rákóczy László uramnak ő kegyelmének etc. nekem szerelmes uramnak.

(A egész levél Rákóczyné írása.)

(Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

1660. Máj. 18.

XXIII.

Szolgálatomat ajánlom nagyságodnak, isten minden jókkal áldja meg nagyságodat, szívből kívánom.

Tudván az nagyságod közel való létét, el nem akarám mulatnom, hogy ezen alkalma-

tossággal az nagyságod jó egészségét levelem által meg nem látogassam és magamot nagyságod szolgálatjára eszében ne juttassam, kérvén azon nagyságodat, megbocsásson, hogy nagyságod udvarlására magam nem mehitem, tudván azt, hogy nagyságodnak mostanában sok foglalatossági vannak, azzal nagyságodat terhelni nem akartam. Azonban ajánlván magamot az nagyságod gratiájában, kérem itt a szomszédságban bizvást parancsoljon, tehetségem szerént szolgálni és kedveskedni igyekezem nagyságodnak, kívánván isten nagyságodat sokáig tartsa meg kedves jó egészségben. Datum in arce de Ungh, die 18. maji, Anno 1660.

Nagyságod alázatos szolgálója

Gróf Eszterházy Mária.

Külczim: Az méltóságos tekintetes és nagyságos Báthori Sophia asszonynak ő nagyságának, az méltóságos erdélyi fejedelem ő nagysága kedves házastársának adassék. (Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

1660. Dec. 15.

XXIV.

Jó egészséges hosszú élettel áldja meg isten kegyelmedet.

Az istenért kérem kegyelmedet, hogy mentül hamarabb az ott való tiszteteket esküdtesse meg kegyelmed magunk és fiunk hűségére, minden hitesek mostan olyan híreket hozának, hogy Barcsai Váradban szaladott, ki ha ugy vagyon, én bizony valóban félttem Ecsedet, mivel Hork és az praefectus valóban fenn vannak. Kérem kegyelmedet, tudósítson kegyelmetek, hogyha valami oly embert tudna kegyelmetek, az kit Ecsedben kapitányságra küldhetnének; kérem kegyelmedet, vigyázzon kegyelmetek, mivel isten után csak kegyelmetekben bizunk abban az helyben. Ezek után istennek ajánlom kegyelmedet. Datum in arce nostra S. Patak, die 15 decembris 1660.

SOFIA BÁTORI mp.

P. S. Im mostan is irattunk kapitány uramnak, hogy mindenkben kegyelmeddel egyet értsenek. Hork dolgát mi bizony nem szeretük, mivel most is protestál, hogy on-

nét az pattantyusokat elhozattuk, mivel neki csak tizenkét pattantyusa mart (*maradt*), fél gyalázattul, hogyha az várat valami leli; én efféle protestatióját nem szeretem. Ha kegyelmeitek valami bizonyos hirt érthet Erdélyből, tudósítson kegyelmeitek felőle.

Külczim: Tekintetes nemzeti Mikes Mihály uramnak ő kegyelmének adassék.

Kivül (*más kézzel*) 19 decembris alatae per Dominum Nicolaum Boér.

(Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

1661. Jun. 8.

XXV.

Sophia Báthory Cels. condam Dni Georgii Rákóczy Principis Transilvaniae, Par. Hungar. Dni et Sicular. Com. etc. Relicta Vidua.

Egregie nobis grate. Salutem cum favore. Csiki Péter nevű egyik tálmosónknak alázatos megtalálásából értjük, hogy az feleségét Patakon levő szállásán nem akarván szenvedni az gazdája assz. ki akarja hánni szállásából. Parancsoljuk azért serio ez commissionk vévén beszéljen azzal az asszony-nyal, ne háborgassa, avagy ha valami oly helyes akadály miatt onnét ugyan kellene menni, rendeljen más illendő szállást neki az városban. Secus non facturus. Datum in arce nostra Munkács, die 8 Junii 1661.

SOFIA BÁTORI m. p.

Külczim: Egregio Andreae Székely interioris portae Arcis nostrae Sárospatachensis Castellano etc. nobis grato.

(Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

1661. 24 junii.

XXVI.

Jó egészséges hosszú étellel áldja meg Isten kegyelmedet.

Az kegyelmed levelét vettem mind az articulussal együtt, bizony az mint látom kegyelmed felől nem igen jót végeztek. Az mint hallom, ő felsége meg akar békélleni az törökökkel, ugy is az Isten az magok nyakát szakasztja bele. Én Lengyelországban beküldöttem az vikariushoz, de én abban az dologban nem mertem bele vágni, mivel én is tudom más méltóság alá va-

gyok vétetve az én dolgom felől. Halapi Márton megérkezett. Kancellarius, érsek uram levelét kegyelmednek oda küldöttem. Kegyelmed azokból, mint irjanak, megértheti kegyelmed; nem tudom ha kegyelmednek tetszik-e, én ugy irtam az vikariusnak, hogy ha kész kételen igirni kell, igirjen ötven ezer német forintot; még eddig ujobban az vikariustól semmi új hírem nem érkezett, ha érkezik, mindjárt tudósítani fogom kegyelmedet. Kegyelmed írja, hogy ne féljek oda hátra csalárdságtól, én Isten után csak kegyelmedben bizom abban az helyben; ha valami erdélyiek találnának oda menni, ne engedje kegyelmed őket az várban szállani. Az úr istennek kegyelmes gondviselése *stb.* Datum in Zboró 24 junii Anno 1661.

SOFIA BÁTORI.

Az vikarusnak az kegyelmed írása szerint irtam.

Külczim: Generoso Domino Michaeli Mikes de Zabola, Aulae nostrae familiari *stb.*

(Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

VAJDA LÁSZLÓ

tanácsúr

fogsága és kiszabadulása.

Közli: Szilágyi Sándor.

1686. jun. 6.

Vajda László uram szabadulásáról való expeditiók páriái.

Nagyságodnak mint kegyelmes uramnak igen alázatosan könyörög felette igen megnyomorodott szegény rab Vajda László. Kegyelmes uram szivemnek igaz töredelmességével megvallom, hogy én az én istenemnek minden látogatásira felette igen méltónak ismerem magamat és az én megaláztatásomat háláadó szívvvel vettem s veszem tovább is az én istenemtől, hogy azért kegyelmes uram mind az én istenemet tovább is engesztelhessem, mind az nagyságod és az nagyságod méltóságos fejedelmi házának szerencsés virágzó hosszas országlásáért istenemet imádhassam, Nagyságodnak mint kegyelmes uramnak az élő istenért és az úr Jézus Christus

szent vére hullásáért igen alázatosan könyörgök, méltóztassék nagyságod, kegyelmes uram, törvényemet leengedni, igaz töredelmességemnek és valóságos magam megalázásának bizonságára és jeléül kész vagyok arra hajlani, hogy minden külső és belső jóvacskáimból disponáljon úgy nagyságod, kegyelmes uram, valamint nagyságodnak tetszik, csak nagyságod kegyelmesen eddig való keserves szenvedéssel megelégedvén, méltóztassék nagyságod ezen keserves és nyomoruságos s hosszras rabságomból kibocsáttatni. Nagy alázatosan könyörgök ezen is nagyságodnak, kegyelmes uram, méltóztassék nagyságod külső-belső jóvacskáimból kezemnél annyit meghagyni, melyből életem táplálására lehessen alkalmas, megvonván magamat egyik szent ecclesiája helyén beteges állapotomhoz képest imádhassam istenemet nagyságodért és az nagyságod méltóságos fejedelmi házáért; obligatoriát és reversalist is olyant adok, kegyelmes uram, valamineműt nagyságod parancsol. Az úristen nagyságodnak, kegyelmes uram, megfizeti hozzám való kegyelmességét, én pedig, kegyelmes uram, nagyságodért és az nagyságod méltóságos fejedelmi házáért istenemet imádni meg nem szünöm.

Resolutio. Írása szerint való conditiókat praescribálván eleiben, elbocsáttatjuk ezer aranyig állítandó jó kezességen. Cibinii die 28. Maji 1686.

MICHAEL APAFI MP.

Én Nagy-Medgyesi Vajda László adom emlékezetül ez írásomnak rendiben az kiknek illik mindeneknek, hogy én istenemet, jó kegyelmes uramat, s kegyelmes asszonyomat sőt tekintetes nagy ember jó urimat is holmi magam viseletlenségemmel megbántván estem volt disgratiában és bizonyos ideig való fogságban is, holott isten kegyelmességéből magamat megismervén, istenemet s megirt kegyelmes uramat, kegyelmes asszonyomat ő nagyságokat s jó urimat is magam alkalmaztatása és jóakaróim által megengesztelvén, ugyan tekintetes jó uraim érdemes törekedések által fogságomból való szabadulásomnak kívánt alkalmatosságát is elértem: szabad jó akaratom szerint azért esküszöm az élő istenre, ki atya, fiu és szent lélek, teljes szent há-

romság, egy bizony örök isten, engemet úgy segiljen s úgy adja lelkeim idvességét s világi életemet is úgy boldogítsa; hogy én az méltóságos Apafi Mihály erdélyi fejedelem jó kegyelmes uramnak, méltóságos Bornemisza Anna fejedelemasszony jó kegyelmes asszonyomnak és méltóságos második Apafi Mihály nemes Erdély országa választott és confirmált fejedelmének ő nagyságoknak fejem fennállásáig teljes életemben igaz háláadó szolgáljak, jó akarójoknak jó akarójok s gonosz akarójoknak gonosz akarójok leszek, senkivel soha semmi szín és praetextus alatt, sem semmi módon az ő nagyságok életek, méltóságok s birodalmok ellen s ez nemes Erdély országának is megháborittatására csak kisebb dologban is nem tractálok, nem colludálok, sem semmi kigondolható mesterséges úton-módon nem consentiálok, sem affélében senkivel minden személyválogatás nélkül meg nem egyezek, sőt ha kiknek affélére czélozó elméjét s szándékát, annál inkább munkáját vehetném eszemben, minden tehetségemmel s istennek tartozó jó lelkiismeretem szerint ellenek állani igyekezem és megirt kegyelmes uramnak s kegyelmes asszonyomnak és választott fejedelmünknek ő nagyságoknak hitelesen s valósággal és jó idején értékre adni el nem mulatom, soha ő nagyságokat el nem árulom, sőt igaz hűségemet, keresztyéni háládatosságomat ő nagyságokhoz mindenkor, mindenütt és mindenkben tehetségem szerint életem fogytáig jó lelkiismerettel gyakorlom és megirt kegyelmes uraim és kegyelmes asszonyomhoz ő nagyságokhoz ez írásom által lett magam kötelezésem szerint tartozó igaz hűségemtől s engedelmes háládatosságomtól sem tekintet, sem ígret, sem félelem, sem bosszuság, sem nagyobb reménség, sem semmi akármely tekintet soha el nem szakaszt, hanem abban állhatatosan megmaradok: soha ez országból el nem bujdosom, soha az ő nagyságok hírek s méltóságos annuentiájok nélkül ki nem megyek. Ez országban s ez országon kívül levő ő nagyságok gonosz akaróival semmi correspondentiát nem tartok, jószágaimról és minden res mobilisemről leendő ő nagysága dispositióinak annuálok, magamat ez ország törvénye szerint alkalmaztatam s minden dolgaimat azok szerint foly-

tatom, kinekinek illendő becsületit megadom, senki ellen nem practicálok, az kezeseket az kezességben meg nem fogyatkoztatom, egy szóval ez országban megirt kegyelmes uraim s kegyelmes asszonyom ő nagyságok igaz hűségében megmaradok s feljebb megirt magam kötelezésimet szentül megállom. Egyéb-iránt ha mi ezek ellen való cselekedetim comperiáltatnak, virtute saltem praesentium megfogattatván, életem s halálom s minden jóvaim álljanak az ő nagysága kegyelmességében, melyre mégis az igaz isten eegemet úgy segíljen. Datum Cibinii die 1. Mensis Junii Anno 1686. Correcta per eundem scribam in margine uno loco. Vajda László mp. Az mely dispositiót az mi kegyelmes urunk ő nagysága jószágim s res mobilisim iránt tött juxta literas Suae Celsitudinis dispositionales die 6. mensis Junii Anni praesentis emanatas ut supra mindenekben annuálok. Vajda László mp. (L.S.) Coram nobis Georgio Inczédi Suae Celsitudinis Principalis Conservator mp. (L.S.) et Beniamino Telegdi Tabulae Suae Celsitudinis Principalis Judiciariae Scriba et jurato notario. mp. (L.S.)

Mi Váradi Inczédi György az mi kegyelmes urunk ő nagysága conservatora és Telegdi Beniamin ő nagysága törvényes táblájának íródeákja adjuk tudtára mindeneknek, az kiknek illik, mostaniaknak és következendőknek mind az mi kegyelmes urunk méltóságos Apafi Mihály Erdély országának fejedelme és székelyek ispánja disgratiájában és abból következett fogságban is esett volt nemzetes Nagymedgyesi Vajda László uram, honnét is különben ki nem szabadulhatott, hanem az méltóságos ur széki Teleky Mihály uram, ő nagysága meghitt belső tanácsur hive s főgeneralisa, Thorda és Maramaros vármegyének főispánja, kővári és huszti várak főkapitánya, az fiscalis dézmák főarendatora ő kegyelme érdemes törekedésére az mi kegyelmes urunk ő nagysága kegyelmesen tekintvén és Vajda László uram szenvedésit megelelvelvén, méltóztatott kezességben elbocsáttatni oly conditiók alatt, hogy az mi kegyelmes urunknak és méltóságos Bornemisza Anna fejedelemszony kegyelmes asszonyunknak és méltóságos második Apafi Mihály ifju kegyelmes urunknak ő nagyságoknak igaz tökéletes jám-

bor szolgáljak leszen, sem titkon, sem nyilván, sem reménségért, sem félelemért, semmi kigondolható szinek, módok és tekintetek alatt ő nagyságokat el nem árulja és senkivel is ő nagyságok méltóságok ellen való dologban egyet nem ért, sőt ha kiket olyanokat értene lenni, idejénkorán ő nagyságok becsületes belső hivei által ő nagyságoknak értésére adni el nem mulatja, ő nagyságok birodalmából ki nem szökik s hírek és kegyelmes annuentiájok ellen ki nem mégyen, különben is pedig magát mindenekben az ország közönséges törvénye szerint alkalmaztatja és dolgait az szerint folytatja, becsületit is kinekinek érdeme szerint megadja, melyek ellen ha cselekednék és az kezések personaliter Vajda László uramat nem sístálhatnák, az kezéseknek nevek után iratott summát ő nagyságok az kezeseken exclusis omnibus juridicis remediis az mint akarják exequáltathassák plenarie, annyi jóvokpenig nem találtathatván, magok személyekhez is usque ad contentationem hozzá nyúlathassanak.

Löttének pedig kezések ez alább megirt uri és fő s becsületes rendek ez szerint:

Az ur Teleki Mihály uram ő kegyelme másfélszáz tallérig	Tall. 150.
Az ur Naláczi István uram ő kegyelme másfélszáz tallérig	„ 150.
Az ur Székely László uram ő kegyelme másfélszáz tallérig	„ 150.
Tholdalagi András uram száz tallérig	„ 100.
Alvinczi Péter uram negyven tallérokig	„ 40.
Gyerófi György uram ötven tallérokig	„ 50.
Keresztesi Sámuel uram száz tallérokig	„ 100.
Pekri Lőrincz uram száz tallérig	„ 100.
Apór István uram száz tallérig	„ 100.
Vai Mihály uram száz tallérig	„ 100.
Bethlen Sámuel uram száz tallérig	„ 100.
Kendefi János uram száz tallérig	„ 100.
Kereszturi János uram ötven tallérig	„ 50.
Inczédi Pál uram negyven tallérokig	„ 40.
Alsó János uram ötven tallérokig	„ 50.
Kabos Gábor uram ötven tallérokig	„ 50.
Kendefi Gáspár uram ötven tallérokig	„ 50.

Ifju Thoroczka Péter uram száz tallérokig	Tall. 100.
Folti Bálint uram ötven tallérokig	” 50.
Naláczai György uram huszonöt tallérokig	” 25.
Serédi Péter uram huszonöt tallérokig	” 25.
Pápai Pál uram huszonöt tallérokig	” 25.
Belényesi György uram huszonöt tallérokig	” 25.
Rosnyai Dávid uram huszonöt tallérokig	” 25.
Berzencei Márton uram húsz tallérokig	” 20.
Vida István uram ötven tallérokig	” 50.
Vadorius András uram huszonöt tallérokig	” 25.
Ercsei Tholdalagi János uram száz tallérokig	” 100.
Vajda Mihály uram ötven tallérokig	” 50.

Mely mi előttünk ez szerint menvén végben, irtuk meg az mi keresztyéni hűtünk szerint. Datum Cibinii Anno Domini 1686. die 1 Junii. Inczédi György mp. (L.S.) és Telegdi Beniamin mp. (L.S.) Ezen megirt becsületes kezeseket reversalisomnak continentiaja szerint assecuráлом, hogy kezességekben benne nem hagyom. Vajda László mp. (L.S.)

Nos Michael Apafi Dei gratia Princeps Transilvaniae Partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes. Damus pro memoria per praesentes significantes quibus expedit universis, hogy mi becsületes tanácsur hiveink érdemes instantiajokra kegyelmesen tekintvén Nagy-Medgyesi Vajda Lászlónak bizonyos excessusiért viselt alkalmas idei fogását megeléglvén, elbocsáttatása felől bizonyos conditiók alatt kegyelmesen resolváltunk: jószági és res mobilisi iránt pedig supplicatiojában feltött maga kívánsága szerint becsületes ur hiveink tetszésekből ezképen tetszett disponálnunk. Az marusszéki nyárádtói udvarház minden külső és belső appertinantiákkal teljesen és egészlen az masut levő külső és belső res mobiliseknek harmad részével együtt maga Vajda László számára és szabados dispositioja alatt maradjanak, ezeken kívül akárholott levő portioi,

jobbágyi, fundusi, cum universis eorundem appertinentiis, ennek felette az megirt Nyárádtón kívül másutt akárholott levő res mobiliseknek két része legyenek, maradjanak és álljanak az mi fejedelmi szabados dispositioinkban imperpetuum, semmit ezek iránt megirt Vajda Lászlónak vagy másnak is akárkinek sem most sem ennekutána semmi ellenzése, sem törvénykezése sem pedig erőszakoskodása nem használhatván, az mint-hogy supplicatiojában kívánta s reversalisában is magát arra kötelezte, melyhez képest mi is az mely becsületes hívünknek azon jószágot és res mobiliseknek is két részét conferáljuk, virtute praesentium örökös és állandó lehessen in perpetuum. Datum in Civitate nostra Saxonicali Cibiniensi die sexta mensis Junii Anno Domini millesimo sexcentesimo Octagesimo Sexto. Michael Apafi. (L.S.)

P. S. Az mely just itt ez levélben hagyunk, Naláczai István uramnak conferáltuk.

Ex suis veris originalibus fidelitēs transcriptum ac comperatum die 7. Mensis Junii A. 1686. in Civitate Cibiniensi. Exped. Beniaminem Telegdi mp. et Joannem Dobai mpria. Tabulae Suae Celsitudinis Principalis Judiciariae Scribas et juratos Notarios.

(Egykoru másolata a m. k. kam. levéltárban. Trans. Actorum Fasc. III. Nr. 9.)

Az 1680-iki GYULA-FEHÉRVÁRI GYÜLÉSEN FELOLVASOTT ORSZÁGOS SZÁMADÁSOK.

Közl: K. Papp Miklós.

(Folytatás.)

Comitatus Szolnok interior.

Annis 1657—58—59. A vármegye tisztelei előtt juxta articulum 3 anni 1667. 20 apr. Fejérváratt et articulum 38 Bistriciensem anni 1668 eligazétotta ratioját az akkori perceptor Kozárvári Ferencz deák, de az originalis testimonialisa elveszvéen, annak páriját exhibeálják successori, melyben tétett volt adóssá fl. 49//3., többi ratioját absolválta.

Ugyanazon 1659-ben kapuszám után felvetett ötven forintos adóról producal Széki Sándor deák Uram de fl. 1311// quietantiáját, melynek a margózára vagyon írva, hogy administrált volna azután fl. 85//, az alatt a nemes ország Váradra küldvén ő Kegyelme, az restantiáját szedte fel Vajda János Uram az alsó járásban. Ez quietantiája in anno 1662. 15 aug. az akkori exactorok előtt fogrován, acceptáltatott.

Ezen feljebb megirt Vajda Mihály meghalván Haranglábi Sigmond Uram lévén successora, előnkben compareála, és noha azon meghalt becsületes embernek számadásáról való testimonialis elvesztenek, mindazonáltal ő Kegyelme mi előttünk fide mediante comprobálá, hogy mind Szász-Medgyesen s mind Szász-Kézden az akkori generalis exactorok előtt compareált s ratioját eligazította.

Annis 1660—61—62 senki nem compareált.

Annis 1663—64—65 lévén Bácsi János perceptora azon vármegyebéli adónak, maga is megholt, maradéka sem maradván, mi előttünk senki nem compareált.

Anno 1666. Hasonlóképpen Bácsi János lévén perceptora fele adónak, senki sem compareált; a más felének pedig lévén perceptora Széki Márton deák Uram, compareál, és az mint a nemes országtól rendeltetett, akkori egyik becsületes exactor Budai Péter Uram fide mediante referálja, gyűlés alatt itt Fejérváratt minden ratioját eligazítván absolváltatott volt finaliter; azért mi is ő Kegyelme absolutusnak pronuncáljuk.

Anno 1667 senki nem compareált.

Absens. Anno 1668 lévén perceptor Kééri Gergely, ezen esztendei perceptiojáról producálja finalis absolutioját az akkori gyűlés alatt rendeltetett exactoroktól u. m. Budai Péter, Hedri Benedek és Kálmány Christoph Uraméktól.

Difficultas. Róka bór. Relaxáltak. Annis 1669—70—71—72—73 ugyanő Kegyelme lévén perceptor, Segesvárat számot adott, mely számadásában hagyatott volt rajta Porta contentatiojára való adóban fl. 171//; mely restantiájából fizetett be Budai Péter Uram quietantiája szerént fl. 51//. Restál még fl. 120//, mely restantiája lévén a szamosújvári puskásokon: szolgabírónak tes-

timonialisával comprobálja, hogy nem rajta, hanem a tiszteken mult el felvétele; a tisztek pedig azért nem procedáltak, hogy a mi Kegyelmes Urunk ő Nagysága committált felőle, ne bántásák őket, mivel Bánfi Dienesnek minden esztendőben egy egy róka bőrt adtanak, neki pedig maradt az ország kezénél annyi java, hogy abbúl satisfactiót vehetni.

Annis 1674 et —75 lévén perceptorok Kééri Gergely és Déési Mihály, generalis exactorok Nemes János, Lipcsei György és Diószegi István Uraimék számot vévén tőlök, maradtak volt adóssá Porta contentatiojára való adóban tall. 326 $\frac{1}{2}$. den. 63, mely restantiákat a mint most quietantiákat előttünk producálják, administrálták in toto Macskási Boldisár Uramnak két talléron kivől, melyet is administráltak Kovács István Uramnak és így absolváltatnak ő Kegyelme. A kapuszám után egy egy talléros adót is eligazították finaliter.

Anno eodem lévén Kééri Gergely Uram a praesidium számára felvetett adónak perceptora, a miképpen Fejérváratt in anno 1675 mense Decembri az akkori exactorok előtt ventiláltatott ratioja, (noha maga bent nem volt), a kolosvári exactio szerént maradt volt adóssá fl. 84//29. Producálja Keczei Gergely Uram quietantiáját, mely költ in anno 1675. 25 Febr. de fl. 22//28. Item Kun István Uram quietantiáját, és így eligazítván ratioját, absolváltatik.

Anno 1675 lévén perceptora a praesidium fizetésére rendelt adónak Déési Mihály Uram egészen és az 1674-ben is az Holdolságon lévő huszonkilencz personáktól fl. totidem, kellett percipiálni fl. 723//70, Hozzá tévén ama fenn megirt fl. 29//—, mely ratioját eligazítván ő Kegyelme in anno 1675 mense Decembri, maradt volt restantiára fl. 152//70. Producálja mostan Rédei Ferencz Uram ő Kegyelme quietantiáját sub dato 1675. 19 Xbris de fl. 153//50, mely erogatio superálja a perceptiot cum den. 80 és így absolváltatik ezen adóról egészen.

Annis 1676 et 77 lévén perceptor Pocsai Ferencz Uram, finaliter eligazította dolgát, producálván Sz. Ágothán költ akkori országtól rendeltetett exactor Urak ő Kegyelme absolutionalisát.

Anno 1678. Az országtól extraordinarie a Dominus terrestrisekre felvetett husz talléros adóban perceptorok lévén a viczetisztek, adminisztrációjokról producálják Lipcsei György Uram akkori generalis perceptor absolutionalisát.

Anno 1678 lévén a rendszerént való adónak perceptor a Diószegi István Uram, producálja az Szent-Ágotára rendeltetett exactor Urak ő Kegyelme helyes testimonialisokat, melyből constál, hogy azon esztendőbeli minden adókat adminisztrálván ratioját eligazította, mely testimonialist mi is helyben hagyván, ő Kegyelmeét finaliter absolváltuk.

Anno 1679 ugyan ő Kegyelme lévén perceptor a akkor ordinarie felvetett két rendbeli adónak, azoknak perceptiojáról és adminisztratiojáról való helyes testimonialisokat és quietantiájokat producálván, ratioját minden difficultas nélkül eligazította, kire nézve mi is ő Kegyelmeét finaliter absolváljuk.
(Folytatása következik.)

KAZINCZY FERENCZ EREDETI LEVELEIBŐL.

(1786—1831.)

Közlő: K. Papp Miklós.

XVII.

Kázmér, Adril 26-d. 1806.

Méltóságos Bárá cs. k. Kamarás Ur,
különös tiszteletű Nagyságos Uram!

A Luczim az éjjel szült. Leánya vagyon. A szine pelly. Sem leányt nem óhajtottam, sem pelly szint: de a csikó feje, a mint igen óhajtottam, igen szép, és így örömöm tökéletes. Sietek ezt a hirt Nagyságodnak meghozni, kinek kegyessége kérésemet teljesíté, s ujabban köszönöm a vett jótétet. Kázmér és Széphalom olly távol vannak Zsibótól, hogy a kanczámat ez idén a házasítás végett oda nem küldhetem, el lévén fogva azon ház felépítése által, mellyre Nagyságod emlékezni méltóztatott, midőn nekem azt beszéllé, hogy 1794-ben Kázmérba jött volt, és a melybe még juniusban belé akarok szállani. — A feleségem a Napammal együtt Szennán vannak, hol ezen holnap 18-dikán a Sógorom-

nak fia született, kit a Mohácsi epochában élt Eleinek emlékezetére Bálintnak kereszteltete. Ott van az én már csaknem kilencz hónapos lánykám is, a ki kibeszélhetetlen örömeinkre virágozik és már lelke tehetségei is kifejtődni kezdenek. A gyermekek egészséges, nagy, kövér, s anyja emlőjén nevedekvén, nem szitta-bé dajkájának duzmadtságából a romlottság kutféjét. Tisztelt Öregeim benne élik újra hanyatló napjaikat, s nekem kedves látni, hogy az én gyermekem az, a kit ők ölelnek.

A Posta indul, bé kell rekeszteni leveletem. A Méltóságos Urfi eránt a minap irtam Méltóságos Cserey Urnak. Reménylém általküldi leveletem.

Ő Nagyságának kezeit alázatos tisztelettel csókolom, s magamat Nagyságodnak ajánlom minden becs felett való kegyességébe. Maradok a legszentebb tisztelettel

Nagyságodnak

alázatos szolgálja

KAZINCZY FERENCZ.

Külczim: de Velejte. à Monsieur
Monsieur Niclas Baron de Wesselényi, Seigneur de Hadad, Chambellan de Sa Majesté Imperiale Royale Apostolique.
per Debrecin, Somlyó,

Zsibó.

XVIII.

Nagy Férfiu!

Két hónap mulva felelek Nagyságodnak igen nagy-becsü levelére. Későn vettem azt, és olly öszvebontakozások közt, a mellyek miatt szabad szívvel, a mint egy illy levélre illett, felelnem nem lehetett. De Méltóságos Cserey Farkas urnak megirtam, melly érteseket támaszta fel az bennem. — Valóban köszönöm, igen nagyon köszönöm Nagyságodnak azon kegyességét, hogy legszebb örömeiben — az atyaiakban — velem részt vétet. Az a kis beszéd, a mellyet a Méltóságos urfi a zilaji gyűlésen elmondott, igen gyönyörű munka. Mint fogott az a Princeps Juventutis hungaricac szájából hangzani! Kiki ráismert, úgy hiszem azt, hogy az a kis új hazafi Wesselényinek a fija.

Oh tartsa meg ötöt az ég nem egyedül a hazának, a miért bizonyosan fog élni, hanem a Nagyságod és római lelkü, imádást érdemlő modestiájú anyjának öröme is, s soká, igen soká légyenek Nagyságtok ennek a szép örömnök birtokában. Gyönyörködve hallom, hogy a Méltóságos urfi a gubernatornak is mondott egy beszédet és hogy az is csudálatott. A Wesselényi fiának ugy illik, hogy korántabb érjen, mint azok, a kiket a szerencse kevésbé szeretett. De félek, hogy csudáloi közt alacsony hizelkedők is lesznek, nem azért, mintha a kis Papirius fénye csak az alacsony hizelkedőket vonhatná figyelemre, hanem mivel kevesen vannak, a kik a jót és szépet magáért a jóért és szépért szeretni, sőt csak érteni is tudják. A Méltóságos urfi előtt bizonyosan nem idegen az az érzés, hogy csak a jók javallása érdemes a becsületes ember vágyására, és hogy a pór község bámulásán kapni alacsonyosság volna: de az én szives tiszteletem mind az eránt, a mi Nagyságodhoz tartozik, az a szép reménység, a melylyel én a Méltóságos urfi felől nézem a jövődöt, megengedi, hogy ezt a Méltóságos urfinak minden tapsoltatása alatt sugdossam. A római triumphálóknak örömnök közepette is kiáltoztak efféléket.

Hogy Nagyságod olly nevezetes nap és olly nevezetes publicum előtt parancsolta játszani Titusomat, mint a melly nap és a melly publicum előtt játszattott, ujjabb háládatosságot kíván tőlem. Méltóztassék Nagyságod elhinni, hogy tisztem e részben soha csonka nem lesz. Képzelem, hogy játszóink ezt legalább jól megtanulták, melly külömben ritkán történik meg. Nekem elég jutalom az, ha az erdélyi publicum jobb része megértette a darab igazságát, és ha némelly lélek érette szeretni kezdett engemet. Életemnek annyi sok és a soha megszűnni nem akaró bajai közt elég öröme az, a mi czereknek sem jut, hogy a legérdemesebb emberek, a nélkül hogy láttak volna, szeretnek. De szeretném tudni, ha a Temistocles játszása alatt, azok, a kik tudhatják, hogy kinek neve áll a darab előtt a kézírásban, reflexe vannak-e a Tacitus sorára?

Nagyságod nékem egy olly megtiszteltetést nyujt, nekem adván a színjátások kor-

mányzását, a mellynek egész becsét érzem. Nem szükség tehát szóval magyaráznom köszönetemet. Azzal érdemlem meg azt, tisztelt, igen nagy férfi, hogy el nem fogadom. Távol vagyok azon helyektől, a hol ők játszhatnak, s nekem nyugalom kell, az pedig sok fáradsággal, bajjal jár és költséggel. Nem ismerem én, hizelkedés nélkül mondom ezt, mert hiszen Nagyságodhoz szólok, — nem ismerem, mondom, senkit, a ki azt vihesse W... n kívül. Neki a szerencsés születés hazájához, annak nyelvéhez való hűséget is, talentomot is, el nem fáradható s el nem farsztható erőt is, s értéket is adott; erre pedig mind ezek megkívántatnak. Swieten azt mondotta egykor az ipamnak, hogy neki a bécsi Nationale theatrum intrigáji s czivakodásai több bajt csinálnak, mint az egész birodalom oskolájának igazgatása, pedig Swieten nem volt titularis tudománybeli minister. Itt azt, hogy Nagyságodhoz mégis ha bár megszéről is hasonlítson, Festetich Györgynek kellene vinni. De Festetich György Wesselényi Miklós-e?

Jelentse Nagyságod nagylelkü hitvesének alázatos kézcsokomat, és midőn atyai öröme arra ragadja, hogy fíját megcsókolja, mondja néki, hogy azt lélekben én is csólekszem. Tartson meg Nagyságod tapasztalt kegyességeibe.

Maradok szent tisztelettel

Nagyságodnak

Kázmértt, Jun. 3-d. 1806.

alázatos szolgája
KAZINCZY FERENCZ.

Külczim: de Velejte. à Monsieur
Monsieur le Baron Niclas de Wesselényi, de
Hadad. Chambellan de Sa Majesté Imperiale
et Imperiale Royale Apostolique.

à
per Debreczen,
Somlyó,

Zsibó.

LÓNYAY ZSIGMOND VÉGREN-
DELETE.

(A leleszi káptalan által kiadott hiteles másolat után.)

Közli: Doby Antal.

(Folytatás.)

Mivelhogy a Lónyaij név után birt jóságim országunk törvényei szerint is Jure Dotis ugyan nálla maradhatnának az én holtom után is annyi lévén a jóság, ki az ő Dossát sokkal superálhatná, egyébképpen is pedig mind szegény asszonyom anyám Dossa ebben enyim levén per Testamentarium Dispositionem, s mind pedig usque Communem aestimationem omnium bonorum hatalmam volna még a régi törvények szerint is elhagyásában mind egy, s mind más itt declarálni nem szükséges méltó okokra nézve, azért hagytam a Naményi kastélyomat éppen minden hozzátartozandókkal, valamint én birom mostan, megnevezett szerelmes házastársamnak rajta való építésemnek is böcsével együtt, mind addig való birodalmára, valamint az én nevemet viseli, ugyan a Vásáros-Naményban lévő részekkel együtt; item Nagy-Lónyai, Kis-Lónyai, Szigethi, Mátyúsi, Haranglábi, Botragyi, Bányai portiómmal együtt; item a Namény körül lévő portiómat Apáthiban, Aranyoson, Vársányokon, Gyüreben, Gemzsén, item Szalkai, Hodászi, Gebei, Ilki, Parasznai jóságimbéli kevés részeket, valamelyeket én ezekben a Naményi kastélyhoz birtam, azonképpen a Vitkai curiát minden pertinentiáival és jóságival az én nevem viseléséig, a mint feljebb is íram.?

Ennek fölötté akarván holtom után is hozzá való szeretetemet néki emlékezetül hagynom, mivel magam vagyok találója Kaszonban lévő udvarházamnak és részjóságimnak, azonképpen Szernye, Ujfalu, Bene, Kovaszó féle portiómmal, ezeket mindenestül, valamint én birom, minden jövedelmével hagyom az én szerelmes társamnak mindazokkal a szőlőkkel együtt, földekkel és jövedelmekkel, mellyek jutottanak énnékem Nábrádij Imrussal és szegény öreg Prinyi Gáborné Salgaj Kata asszony atyjafiaival való megsztózásban, kiről pecsétes osztály vagyon. Ezeket pedig nemcsak az én nevem vise-

léséig, hanem ha Isten más szerencsét rendelne is neki, valamig Isten élteti, szabadosan birhassa minden igazságival.

Ennek fölötté ugyanezen mód szerint való birodalomra hagytam neki a Tokaji hegyen két szabados szőlőmet a Szarka szőlőt és az usora szőlőt a mézesmálón, mely Szarkaszőlő ezelőtt sem a többihez való volt, én találtam azt is, hogy örökös lehessen, és viszontag ugyan a Tokaji hegyen egy Tothszőlő nevűt, és a melly szőlőt a Tarczali hegyen 12 száz forinton vöttem vala, hogy ezek is életéig birhassa minden szabadságával, és jövedelmével.

Ennek fölötté látván, hogy ezek sem elégségesek az én nevem böcsületinek megfelelésére, neki hagytam az én nevem változtatásáig Somi, Zápszoli, Csetfalvi, és Asztei, Búcsi jóságimat is azon helyeken lévő szőlőimmal együtt és földeimmal, az Kaszonyi Biki szőlőben való részemmel, és ott két szőlőmmel együtt.

Ezeket pedig ilyen conditiókkal, hogy a mellyeket csak az én nevem viseléséig hagytam néki, az én nevemet változtatván, minden fizetés és perpatvar nélkül visszashálljanak. A Lónyai jóság úgy mint Lónyák, Sziget, Mátyús, Harangláb, Botrágy, Bányu, az én fiu ágon levő Lónyaij atyafiaira, viszontag Naményi kastélyom ott való városbeli részeimmal és Vitkai jóságimmal, curiámmal, Somi, Zápszoli, Csetfalvi, Asztei, Búcsi és Vársányoki, Aranyosi, Apáti, Gemzsei, Gyürei, Ilki, Parasznai, Hodászi, Gebei részekkel együtt szálljanak vissza az én maradékimra Súsánára, Annára, Margitra, és ezeknek maradékira, és egymással való alkuvás, vagy egyenlő oszlás szerint birhassák. Addig is pedig mindezekben az helyekben, valamelyeket akár életéig, s akár az én nevem viseléséig hagytam az én szerelmes társamnak, tartozzék minden helyekből pro futura successione a hol vagyon pusztát, s a hol nincs, jobbágyot is adni egyet egyet, az az mindenik helyből csak egyet mind három gyermekim számára, kit közönségesen birjanak, és ezen jóságoknak magokra vagy maradékjokra való visszashállásáig reserválhassák. Kiből erre is intetnek az én maradékim, hogy oltalmazzák ezeknek birodalmában az én szerelmes tár-

samot, mert valahol ő ezeket elvesztené, ott veszne el az ő successiójok is. Ezekben pedig semmit az én szerelmes társam is el ne adhasson és el ne idegenithessen, s ha eladná, mindjárt apprehendálhassák az én maradékim attól, a kinek adná vagy hagyná.

Mivel tudom, ha Isten szerencsét párañcsol néki, oly helyre igyekezzék menni mind az én, s mind maga böcsületiért, hogy ha Isten ugyakarja, lehessen holta után attól való maradékinak is miből élni; az minthogy én is szegény üdvözült társamról maradt jászágokat másnak nem hagytam az ő maradékin kívül.

Kis-Kállóban is, a melly helyet vettem és cseréltem Parlagi találmány jászágomon, azt is az én szerelmes társamnak hagyom életig lehessen, hol bors árultatni oda ki is.

Mindezekben pedig az én atyámfiai és maradékim megnevezett szerelmes társamot meg ne háborítsák, mind az én hozzájok való atyai szeretetemnek tekintetéért, s mind pedig hogy én az én kerestem és találmány jászágimból sokkal többet kedveskedtem és hagytam nekik, hogysem a mit a tenne: ha mit olyat hagytam volna megnevezett társamnak, a kit ha neki nem hagytam volna, reájok szállhatott volna hamarább, a mint kitetszenek ezek az én találmány jászágimnak ide fel való jegyzéséből, mely hogy különben ne legyen, vagyon jegyzésem több is felőle, megtalálják abban, ha kételkednek benne.

Hogy ha pedig, kit nem remélek, az én maradékim az én becsületedet meg nem tekintenek, és mostoha anyjokat a felül megnevezett mód szerént neki hagyott jászágokban háborgatnák, úgy, hogy valamit azokban tőle elvennének és foglalnának szántsándékkal és tudva: Találtassa meg elébb őket azon vármegyebeli szolgabíróval és egy esküdttel, a hol a foglalás lenne, hogy adják és böcsássák vissza neki; ha pedig a requisitiótól fogva egy hónap alatt nem remittálnák, vegyen testimonialist azon bíróktól felőle az ellen a gyermekem ellen, a ki, vagy kik azt cselekednék, vagy cselekedetnék mások által is és így osztán valamely jászágokat csak férjhez menéséig hagytam feleségemnek, birhassa mind éltéig annak a részét azokban valami lehetne, és ennek felette: a tőle elfoglalt jók is: akármik legyenek, restituál-

tassanak neki az occupatiókról való articulások szerént, hogy így ha nem a szeretet és az én tekintetem, tartóztassa ottan magok jövődó kára őket az én becsületedem és testamentumom ellen való nem vétéstől, holott ha. én az övékből csak száz forint érot sem hagytam néki, hanem magam keresményét, és a kiken dispositiom lehetett, és a helyett ismét nekik sokkal többet hagytam keresményimből, ez kevéssel ha feleségemnek is magam találmányiból kedveskedtem, hogy azon árvaságra ne jusson az én nevemnek mindenek előtt való megaláztatására, azért nem neheztelhetnek az édes leányim.

A mi pedig imár egyéb jászágimnak állapotját illeti, tudom amaz közönséges mondat: aequalis divisio non conturbat fratres: s talán nekem is csak arra kellett volna hagynom gyermekeim közt való dispositiomat, hogy eligazítja az ország törvénye köztök, s azt mondhatnák, hogy mi közöm volt nekem szegény üdvözült társam jászági dispositiójához? s... is némelyekhez, de bizony kevéshez, kit hallottak is gyermekeim néha tőlem. Mindazáltal tudván, melly haszontalan légyen az imitt amott való jászágok birodalma, s annál inkább a közös házakat minemü nagy háboruval és csaknem lélek veszedelmével birják az atyafiak, akarván ebben is atyai szeretetemet megmutatnom hozzájok, a mint én a jászágok állapotját tudom, magok nyugodalmára ilyen dispositiót és intézést javallanék köztök, ha Isten nekem több maradékot nem ad.

A Megyesi kastélyomat és minden ez ideig s most is ahoz birt jászágimmal, azonképpen Darahi, Homoki, Lázári, Daróczi szágimmal, Ujvárosbeli jászágommal, Lónyaij Susána és Anna osztanák igazán kétfelé magok között, s birnák mind magok, maradékim a szerént minden jövedelmekkel és pertinentiákkal.

Item Telegd vára minden hozzá tartozó jászágokkal, valamint most vagyon, azonképpen Ujlakkal, az egész Laksággal és a váradi curiával lenne minden pertinentiáival egyedül Lónyaij Margité és maradékié, s minthogy még a sem érkeznék el a Megyesi kastélynak s jászágnak felével, Vajda is minden dézmáival, szőlőeivel lenne övé.

(Folytatása következik.)

EGY UTI NAPLÓ.

(1815—1817.)

Közli: K. Papp Miklós.

1816.

October.

(Folytatás)

Anglia.

14. Dél előtt a Doverben mulatván, megjártam azon kunyhót a kerttel együtt egy meredek kőszikla alatt, hol Schakespear Leart, Machbetet és a Hamlet tragediait írta. Fekszik ez a szép kis város, mellynek nagy kikötő helye van, egy minden felől nagy kősziklákkal és hegyekkel körülvett hegy alatt, szemben véle Franciaország felől a tenger. Kiszállva a jobbján egy meredek hegyen Festung is van, honnan a salvet lövik az elinduló hajóknak, két megerősített bástyái vagynak ennek a Festungnak. Innen délután kiindulván, egy keveset mentem jobb és balfelől lévő nagy hegyek közt, s osztán meredek hegyekre kezd hágni az ember, melly mindig így tart. Vey, Bridge és Canterburyn keresztül, melly utolsó egy gyönyörűséges völgyben fekvő tiszta, széles utczáu város, bémelve a városon tul nagy erdős hegyek vagynak. Egy iszonyu magos tornya van, mellynek négy fiók tornyai vagynak. Ezentul ennek formájára egy más kisebb. Innen naplemente után indulván ki Jairs nevű falun keresztülmentvén háltam Nod nevű falunak végén egy ganéjdomb mellett kinosan. Hogy miért? azt magamban tartom.

15. Nodból indultam és délre megérkeztem Rochesterbe, melly a Midve vize mellett van; derék kikötő helyek és a Midvén való nagy köhid ékesitik. A mint bemegy az ember, egy nagy hegyről ereszkedvén le, két részre oszlik a város, és az első neveztetik, mellybe bementem

Chatamnak, melly fen van és Festungja van s batteriái. 3 templom van benne. Igen szép épületei közt nevezetes az ugynevezett:

Classical Naval and Commercial School. Rochester maga alább fekszik egy völgyben, igen pompás város ez is; itt ebédeltem 6 schillingre. Innen kimenne újra hegyre megy fel az ember, délután 4 órakerkeztem egy újra szép városba

Gravesendbe, itt a Tamesis partján találván a Britannia nevű hajót, evvel felindultam London felé, melly ide még 4 s fél mértföld. Estve 7 órakerkeztem sebesen menvén, megérkeztem

Londonba, a Tamesis partján.

London.

Minekutánna kiszállottam volna, szállást fogadtam a közepe táján Londonnak a Saint Mary Axeban The George Hockley nevű pálinkával és theával kereskedő anglusnál, és fizettem minden éjszakára 1 schillinget.

16. Kimentem Kolosvárival egész a város végéig napkeletre a Longo Street külső városba az ispotály megnézésére. Inscriptio ez rajta:

London Hospital.

Supported by voluntary Contributions.

Ez egy 3 emeletű szép épület, benne nagy tisztaság van. E mellett van egy más — — — ispotály illy inscriptióval:

Jews Hospital

For aged poor and the education and employment of youth.

17. Dél előtt megjártam a Szent Pál templomát, melly roppant nagy épület Londonnak a közepén; a frontja 8 oszlopon áll és két tornya van, ott, minthogy az eső veri, megfejezedett sok helyeken, és úgy látszik messziről, mint egy nagy havas, kivált estve.

Belől iszonyu magos és a boltja festett. Sok márványstatuák vagy a nevezetes embereknek monumentumai inscriptiókkal, mint valamely epitaphium. A templom kereszt forma és csak a napkeleti részében van isteni tisztelet. Frontján még most is rajta vannak a sok barát statuák, a mint VIII. Henrich előtt voltak. Székek nincsenek benne. Övig érő faragott kőből készült kerítésén vagy fundamentómán egészen vas kert van. Nagyon hasonlít a közepén lévő tornya a párisi Pantheonhoz. 5 nagy tágas felmenő grádicsai és ajtai vannak. Ez nap jártam meg az

Universitást is, mely egy quadrat 3 emeletű épület, a kapun béménve, szemben egy vakablakban faragott kőből csinálva áll II. Károly anglus király. Illyen inscriptio van alatta arany betűkkel:

Utriusque fortunae Exemplar
Ingens adversis rebus Deum
Probavit prosperis seipsum
Collegii hujusce Stator.

Bourse, van ez a Kornhill Streetben, ez is quadrat épület két emeletre, a belső része 37 oszlopokon áll, és minden két oszlop között egy vakablakban egy egy király van egész talpig kőből kifaragva és alatta a neve arany betűkkel; mindössze 22 királyok vannak az uralkodás rende szerént lehozva a mostani III. Györgyig, az ő statuája is ott van.

Indiai kereskedők compagnia háza, van ez nem messze a Boursétól a Lime Street. Pompás épület. Frontja 6 oszlopokon áll.

Bánk az Oxford Streetben, ez egy a legszebb épületei között Londonnak. Itt járva láttam Admiral Exmouthot, a ki Algirt megverte.

Westmunsteri templomot is megjárván, igen szépnek találtam, egy magos tornya tetején 8 apró tornyok nyulnak ki. Ez a Westmunster egy egészen különös várost formál Londonban.

Tour. Van ez a Tamesis jobb partján, két rendű sánczczal, vízzel és várral körülvett erősség. 5 bástyái és 5 tornyai vannak, benne sok katonaság van őrizetén. C'est une forteresse proche la Tamise ou est la grand Arsenal de la nation, la Fa-

brique de la monnoie, les joyeaux, et les Archives de la Couronne, et qui est la prison des Pairs, et des membres de la Chambre Basse du Parlement.

Monumentum incendii a Carolo II-o erectum. Ez egy véghetetlen magos oszlop a Chruch Streetben nem messze a Tamesistől. Ebbe fel is lehet menni. Az ajtó felett ez az irás van:

Admittance to the Gallery six pence each person.

Magán az oszlopon pedig iszonyu hosszas irás van déákul, melyet leirni resteltem. Summája csak ez, hogy II. Károly idejében felgyújtották Londont, és nagyobb része elégett. Ezen felgyújtást pedig a Londonban akkor volt pápistáknak tulajdonították, a mint az oszlop egyik oldalán lévő illy irásból kitetszik:

Furor Papisticus qui tam dira patravit nondum extingvitur.

St. James Palais, ez egy két emeletű ocsmány téglá épület, egy magos téglá tornya is van, mellyen óra van. Ennél rutabb királyi residentiát sohol se láttam, látszik, hogy itt a király csak nomine magis quam imperio rex. Ettől nem messze lakik a regens egy kertben, mellyben sok fák vannak és sétáló helyek.

Museum. Ez van a Pycordilly Streetben nro 8500, a párisinál szebb, de a bécsinél nem sokkal előbb való.

Herczeg Eszterházihoz vittem a passusomat visálni, a ki lakik az Oxford Streettől balra a Chandos Houseban, melly egy két emeletű kised épület.

Theatrumban voltam, melly Londonban 3 van u. m. 1. Covent Garden Theatre, itt voltam.

2. Dzuny Theatre a Bridges Streetben.

3. Covent Garden Mached.

18. Délelőtt a felső és alsó kamarák megnézetésével töltöttem időmet. Ezek közül a felső egy gyönyörűséges quadrat 2 emeletű épület, mellynek udvara közepén egy nagy kőstatua vagyon. Egy öreg ember körülvéve sok apró gyermekektől áll egy szökőkút tetején. Belől az udvaron quadrat formán egy mély kőből kirakott canaliban

körülfolysa az egész épületet a víz. A gyűlés-sálában is voltam, de ekkor nem volt öszvegyülve a parlamentum. Szerencsésebbek voltunk

Az alsó kamarában, mert ide menvén ekkor éppen tanácskozás volt. Ezt ugy lehet képzelní, mint a diaetát nálunk, a kinek tetszik a proponált objectumról beszélni, feláll és osztán disceptatio alá bocsátja a beszédét. A nem parlamentarís emberek egy vasrostély által vagynak kirekesztve az belsósálától. Én is itt hallgattam egy darabig.

Wellington oszlopa a generalísok quartélyával szemben, melly egy palaishoz hasonló épület. Ezen oszlop egy 4 szegeletü veres ugyan, de zöldre festett ágy forma réz. Szemben az épülettel van ezen egy kítátott száju sárkány, melly a hátán egy rettenetes nagy ágyut viszen, hátulján pedig kétféjú kigyó, melynek farka a sárkányra és kigyóra feltekeredik. Jobbfelől ez az inscriptiója:

To Commemorate

The raising of the Sieger of Cadiz in consequence

of the glorious Victory gainthe by the Duce of Wellington.

Overthe French near Salamanca XXII. of July 1812.

This mortar, cast forthe destruction of thal greatport vith poners sur passing all others. And abandone by the Besiegerson their ke-trecit.

Vas presented as a Token of respect and gratitudè by the Spanich Nation.

To his Royal Highueftae Prince Régent.

Balfelől ez:

Devictis a Wellington Duce prope Salaman-cam Gallis

Solutaque exinde Gadum obsidione hanc quam aspicitis

Basi super impositam Bombardam vi praeditam adhuc inadia

Ad Urbem portumque Gaditanum destruendum conflatum

Et a copiis turbatis relictam Cortès Hispanici pristinorum haud quaquam

Beneficiorum obliti summae venerationis testimonio donaverunt

Georgio Ill. Princ. Britt.

Qui in perpetuam rei memoriam hoc loco ponendam et his ornamentis decorandam jussit.

Hátulsó végén pedig ez:

Construed

In the Gelriyal Departement

Royal Arsenal

Earl of Mulgrave Master General 1814.

Ugyancsak ez nap délután megjártam a

Három londoni kikötő helyeket, mellyekben rettenetes nagy és megszámlálhatatlan hajókat lehet látni, mellyek a világnak minden részeiből jönnek és onnan mennek. Jobb és balfelől 4 emeletü nagy magazinumok vagynak; a két végén pedig apróbb berakó és portékamerő házak. Az épületek, valamint a kikötő helyek is, quadrátok. A magazin vagy kikötő hely udvarán a kerékvágás mind yasból van kicsinálva, mellyen 4 kerekü apró szekereken hordják a portékákat a magazinumokba. Itt afrikai, amerikai, ázsiai, west- és ostindiai, máltai s egy szóval minden hajókat láttam.

19. Egész nap holmi fábrikák nézegetésével töltöttem időmet, mellyek megszámlálhatatlanok. Ezek közt láttam egy bársony, karton, manchester, gyapott, porcellán, üveg, tő és tükör fábrikákat. Voltam azon typographiában is, mellyben minden possibilis és esmeretes nyelvekre nyomtatják a bibliát és küldik a világnak mindenik részébe a keresztény vallás terjesztéséért. Van ez a Dzuny Theatre mellett egy nagy roppant épületben nro 7000.

20. Mint vasárnap egynehány templomokat jártam meg, hogy a cultust láthassam. Ezek közt voltam két episcopale, és ugyanannyi presbyterianum templomokban. Az episcopalis papok czifrán öltöznek és miséjek is van, de a presbyterianerek tisztább reformatusok és ebben nincs olly nagy különbség. Az urvacsorája vevés és esketés térdeléssel megyen véghez. A templomokban való székek mind veres bársonnyal vagynak többnyire béhuzva, és 5. 6. ember, férfi és asszony elegyesen ülhet egy székre, mellyet a beülés után mindjárt bezárnak, és osztán ki nem jöhet az ember, mig vége nincs mindennek. A buzgóság nagy benne.

21. Kaptam vissza passusomat a hol-

landus kövétől subscribálva. Innen visszajövettem egy pár beretvát 14 schillingen, és váltottam egy Napoleond'ort, mellyért kaptam egy guine-t. A westmunsteri templomban voltam Kolosvárival együtt könyörgésre és az indusok templomát is megnéztem.

22. A borsébe mentem, hogy hajót keressék Hollandia felé, és találtam is egy zsidó által. Az addressenél fogva elmentem a kikötő helybe, és megalkudtam 4 császár aranyban a Britannia nevű hajó kapitányával úgy, hogy kosztot és egy szobát is adott Rotterdámg a hajón.

23. Egyebet nem csináltam, hanem ide s tova jártam, s készülődtem utra. Ez nap ismét láttam, valamint a westmunsteri templomban 20-ikán láttam volt Charlottát az urával együtt Coburggal. A regenst pedig csak szekérben láttam ez nap.

Indulásom Londonból Hollandia felé a Tamesisen bé a tengerbe.

Ugyanez nap délután 4 óraker a kikötő helybe menvén, felültem társommal együtt 5 óraker a hajóra, és indultunk a Tamesisen Hollandia felé. 8 óraker már érkeztem bé a nagy tengerbe, mellynek Hollandia partjáig 150 mértföld a szélessége. Egész éjszaka a legnagyobb setétben utaztunk a tengeren, más nap ismét, ugmint

24. Egész nap és éjjel a tengeren, valamint

25-ikén is. Istenem, délig csak csendes, de délután 1 órától fogva a legnagyobb veszedelmek közt a nagy szélvészben. És quamquam animus meminisse horret incipiam tamen: 1 óraker a kapitány feljő és mondja, hogy mind menjünk le a szobákba, voltunk pedig 36-on, mert szélvészünk lesz. 2 óraker megérkezik a nagy zivatar, féloldalára fordul a hajó. Eső, hó, nagy szél, minden kész a veszedelemre, de az Isten a tenger hánykodó habjai közt is épen megtartott bennünket. Én az egész általjövétel alatt szüntelen imádkoztam, míg végre az nap estve 10 óraker, mint az Aeneas elázott sergei, kikötöttünk szerencsésen a hollandiai partokra Rotterdam mellé.

Jegyzés Angliáról. Pour réussir

chez une Nation il faut endosser la bosse. qu' elle porte. Angliát úgy lehet képzelni, mint egy gyönyörűsége kertet, a mig megy az ember Londonig a Dóvertól fogva mind hegyek és lejtőkön megyen, de gyönyörűsége faluk közt, mellyek hasonlók a francziaországi városokhoz, és jobb s balfelől való nyirott álék közt utazhat. Jobb és balfelől mindenütt kertek vagynak, mellyekben mind vad fák vagynak plantálva, s egyéb nincs benne; hanem vagy ló vagy tehén legelődik benne, Sok erdős helyek közt megy az ember egész Londonig, és itt már kezdődik a térség. London maga egy 12 anglus mértföldre (2 mértföld) kiterjedett helyen fekszik. Utczái végetlen szélesek ugyanarra, hogy a legkeskenyebb is van olly széles mint a kolozsvári középutcza. Épületei többnyire 2. 3. emeletűek és az egész város egyforma, mert a házak téglából lévén építve, kívülről nincsenek bevakolva; hanem fedelével egyforma veres és kéményével, melynek tetején 4. 5. virágcserep forma hosszú edény van feltéve. Mindössze 110 nagy templomai vagynak, mellyekben a bigottságig foly az imádkozás. Minden házon a Neptunus czimere van felszegezve és alatta a ház numerosa. Vasárnap nem kap semmit az ember a tracteuröknél, mert nem szabad, hanem minden ember tartozik otthon enni. Egyebet nem kap az ember juhhusnál és krumplinál enni. Levest pedig egy tracteurnél sem, hanem külön vagynak boltok, a hol csak levest árulnak. Az anglus igazán rosszul él. Bor nincs. A marhahas rettenetes drága. Az anglus, valamint minden kereskedő nemzet, nagyon huzza az embert. Bávoszkodik (igy) minden emberre, ha nem úgy van öltözve mint ő, és az idegent mind francziának gondolja. Külömben nagylelkű nemzet. London gázzal illuminálódik, melly 3 águlag ég a sok különböző színű üveg lámpásokban. Kőszénnel tüzelnek, melly nagyon nehéz szagu. A falukon itt csak kést adnak a vendégnek az asztalra. Hála Istennek, hogy én Angliát láthattam! Schillernek igaza van Tom. X. pag. 33.

(Vége következik.)